

Adorno & Horkheimer: DIALEKTIKA RAZSVETLJENSTVA

- Pisca politične ideologije – kritična teorija do tega, v kaj se je marksizem razvil.
- Če je Marx menil, da je ključ, kako razumeti materialno družbo v procesu materialnih produkcijskih sredstev, nastane problem.
- Mišljenje temelji na umu, človekov um pa je sredstvo oblikovanja narave. To se je razvilo že v stari Grčiji (razsvetljenje – obdelovanje narave, napredek človeštva). Možnosti ljudi, da se osvobodijo, pa niso bile izkoriščene; s tem, ko človeški um obvladuje naravo, čedalje bolj zaslužuje samega sebe. Adorno & Horkheimer to razumeta kot racionalizacijo – prenašanje vzorca obvladovanja tudi na ljudi. Pokažeta kako takšna usmeritev razuma (poskus človeškega racionalnega obvladovanja) napravi iz družbe in življenja stroj, orodje gospostva, dominacije.
- Zavračata sovjetski model, nemški nacizem, totalitarizem, ki sta nastala iz izkušnje ameriške kapitalistične družbe – svet navidezne svobode. Kulturna industrija je kritika navidezne svobode. S kulturno industrijo ne mislita na kulturo, produkte, industrijske proizvode ampak so predmet analize produkti množične kulture, dela ki niso nastala iz notranje potrebe umetnika, temveč kot nekaj povprečnega, predvsem, da se prodaja na veliko.
- Dokazujeta, da kapitalni liberalizem dobiva obliko, ko ljudje spreminjajo podrejenost drugim.
- Pojem razsvetljenstva: avtorja sesujeta željo napredka. Danes pa se kažejo vplivi razsvetljenstva skozi navidez svobodno potrošnjo.

Kritična zavest:

- Čemu se odpovemo, ko se odpovemo ideologiji – odpovedati se je treba, da se iz tega da dobiti pravi pogled na svet (Marx & Engels). Najprej se zavemo lastnih ideoloških omejitev, naša naloga ni, da se opredelimo za eno ali drugo, temveč, da se vprašamo, zakaj je tako. Sveta ni dovolj interpretirati, moramo ga spreminjati – komunizem je angažma proti protislovjem.

Razsvetljenje kot množična prevara:

- Tekst je oblikovan abstraktno – teoretsko. Posamezne povedi so oblikovane tako, da spravi stvari, ki so v neposredni zvezi v tako obliko, ki je ne zajamemo kot celoto, temveč po detajlih, kot izhodišče gledanja pa vzame realnost. S tem skuša pokazati, da smo v zmoti, če mislimo, da te stvari niso v medsebojni zvezi.
- Tönniesova teorija je prevladujoča v njunem času, vendar jo zavračata.
- Postavljata kritiko stanja - kar vidimo v posameznem detajlu, je del neke celote, vse je povezano.
- Avtoritaren – tak, ki se opira na avtoriteto, ne na nek racionalen razmislek; onadva govorita o družbenih sistemih (hkrati ruski in nemški sistem npr.). Bistveno za ljudi v takih družbah je, da sprejmejo avtoriteto. Polemika zoper poslušnost, ki ni utemeljena v razmisleku ali skupnih soglasjih.
- S spontanostjo načina delovanja politike in ekonomije – kulturna industrija; poudarek ni na industrijski produkciji, temveč da ne gre za kulturo individualnih vrednot, temveč kulturo standardiziranosti. Standardizirana produkcija proizvaja standardiziranega potrošnika.
- Skozi množično kulturo se oblikuje posameznik, ki ni individualnost ampak je komforten (slediti temu, kar ti diktira družba in se en vesti, kot da v to verjamemo in imamo za dobro).

- Razmere, v katerih ljudje živijo, so prva replika. Na eni strani kvazi klasična veličina, na drugi pa revščina. Arhitektura je materializacija vladajoče kulture in razmerij.
- Razmerje med posebnim in občim (lažna identičnost posebnega in občega)- mišljen je celoten družbeni sistem in del celotne skupnosti (npr. družba- obče; posameznik – posebno). Skladnost med posebnim in občim je bistvena.
- Lažna identičnost pa zato, ker je ljudem vsiljena, zato da ljudje mislijo enako.

- Adorno ni maral Hollywooda, še posebej je zaničeval jazz.
- Tehnika sama je tista, ki povzroči poenotenje okusa, običajno tehnologije niso naprednejše od družb, učinke imajo zaradi svoje rabe.
- Logika umetniškega dela ni enaka na sebi kot logika družbenega sistema.
- Postavljata si nasproti radio in telefon – telefon je le enosmerni način komunikacije; radio - vsi poslušamo iste oddaje, sredstvo vpliva na ljudi (uporabljali so ga kot vplivno, represivno sredstvo).
- Govorita o centralnem nadzoru, primerjata vlogo avtoritativnih režimov, kot jih ima vlada na eni strani in koncert v Ameriki na drugi strani. Okrog leta 1900 se razvijejo koncertni – v tem sta videla konvergenco med avtoritativnimi sistemi (nacizem) in bolj liberalističnimi.

Ironija skozi ves tekst:

- Predmet analize je enotnost in skladnost družbe, soglasje in prizadevanje vseh ljudi, lažen občutek občega – verjamejo, da se poenotijo, vse je isto, identičnost in hkrati verjamejo, da lahko izbirajo po svoji svobodni volji.
- Napovedovala sta preplavo analitske kulture.

- Ekonomija: področje centralnega nadzora, kar se kaže skozi koncentracijo kapitala. Centralni nadzor se kaže tudi v tem, da so razlike med produkti, vsebinami navideznega avtoritativnega vsiljevanja sloga.